

Objaśnienia skrótów:

M – okaz makroskopowy

m – preparat mikroskopowy

GRZYBY – PRZYJACIELE I WROGOWIE CZŁOWIEKA

GRZYBY WYKORZYSTYWANE DO PRODUKCJI ŻYWNOSCI

***Penicillium roquefortii* (pędzlak)** – m; wykorzystywany do produkcji serów z niebieskim przerostem pleśni (typu roquefort); strzępki oraz konidiofory z zarodnikami (konidiami) obecne w komorach i spękaniach sera (preparat w roztworze alkoholu etylowego)

***Penicillium camembertii* (pędzlak)** – M; wykorzystywany do produkcji serów z białą opilśnią (typu camembert); płonne strzępki (bez konidioforów) obecne na powierzchni sera

***Saccharomyces cerevisiae* (drożdże)** – m; wykorzystywany w piekarnictwie, browarnictwie i produkcji wina; pączkujące komórki

GRZYBY POWODUJĄCE ROZKŁAD ŻYWNOSCI

***Penicillium* spp. (pędzlaki), *Aspergillus* spp. (kropidlaki) *Rhizopus* spp. (rozłożek), i inne grzyby pleśniowe – pleśnie** – grzyby powodujące psucie się (rozkład) żywności i innych produktów, wykształcające obfitą grzybnię powietrzną – m; *Rhizopus* sp. – ciemno zabarwione sporangiofory (trzonki zarodnionośne) ze sporangiami (zarodnikami) wytwarzającymi aplanospory (zarodniki nieruchome) (preparat w alkoholu)

GRZYBY JADALNE I LECZNICZE

Uprawiane

***Agaricus bisporus* (pieczarka dwuzarodnikowa)** – M, m; owocniki kapeluszowate z hymenoforem blaszkowatym (blaszki brązowe) i z centralnie ustawionym trzonem z pierścieniem, bez pochwy; zarodniki podstawkowe tworzone na powierzchni zarodni (podstawek) (preparat w wodzie); saprotrof naglebowy i naściółkowy, uprawiany na podłożu opartym na kompostowanej słomie

***Pleurotus ostreatus* (bocznik ostrygowaty)** – M; owocniki kapeluszowate (kapelusz szary) z hymenoforem blaszkowatym (blaszki białawe) i z bocznie ustawionym trzonem bez pierścienia; saprotrof nadrewnowy, uprawiany na słomie lub trocinach z drewna drzew liściastych

***Auricularia nigricans* (= *A. polytricha*) (uszak gęstowłosy, mun)** – M; owocniki o kształcie uchowatym bez hymenoforu i trzonu; saprotrof nadrewnowy, uprawiany na drewnie drzew liściastych

***Lentinula edodes* (twardnik japoński, shiitake)** – M; owocniki kapeluszowate (kapelusz brązowy, z łuseczkami) z hymenoforem blaszkowatym i z centralnie ustawionym trzonem z pierścieniem; saprotrof nadrewnowy, uprawiany na drewnie lub trocinach z drewna drzew liściastych

Zbierane

***Russula* spp. (gołąbek)** – M, m; owocniki kapeluszowate z hymenoforem blaszkowatym i z centralnie ustawionym trzonem bez pierścienia; zarodniki podstawkowe z urzeźbieniem w postaci brodawek, kolców lub (niepełnej) siatki, barwiące się na kolor czarny pod wpływem odczynnika Melzera (preparat w odczynniku Melzera); grzyby mikoryzowe

***Boletus* spp. (borowik)** – M; owocniki kapeluszowate z hymenoforem rurkowatym i z centralnie ustawionym trzonem bez pierścienia, pokrytym siateczką lub brodawkami; grzyby mikoryzowe

***Cantharellus cibarius* (pieprznik jadalny)** – M; owocniki kapeluszowate z hymenoforem żyłkowatym i z centralnie ustawionym trzonem bez pierścienia; grzyb mikoryzowy

***Craterellus cornucopioides* (lejkowiec dęty)** – M; owocniki brązowawoszare do czarnych, o lejkwatych kapeluszach z hymenoforem gładkim i z centralnie ustawionym trzonem bez pierścienia; grzyb mikoryzowy

***Calvatia gigantea* (czasznica olbrzymia)** – M; owocniki gasteroidalne z hymenoforem w postaci tzw. gleby; saprobiont naglebowy

***Sparassis crispa* (siedziun sosnowy)** – M; silnie rozgałęzione owocniki złożone z pofałdowanych listewek wyrastających ze wspólnego trzonu; pasożyt korzeni sosny

lecnicze

***Ganoderma lucidum* (lakownica lśniąca)** – M; owocniki konsolowate (hubowate) z hymenoforem rurkowatym i acentrycznym trzonem; saprotrof nadrewnowy, na drewnie drzew liściastych

***Piptoporus betulinus* (białoporek brzoźowy)** – M; owocniki konsolowate (hubowate) z hymenoforem rurkowatym; saprotrof nadrewnowy, na drewnie brzoźowym lub żywych brzoźach

GRZYBY TRUJĄCE

***Gyromitra esculenta* (piestrzenica kasztanowata)** – M; owocniki w postaci pofałdowanej, brązowej części główkowatej (przekształcone apotecjum) pokrytej hymenium, oraz jasnego trzonu; grzyb mikoryzowy

***Boletus satanas* (borowik szatański)** – M; owocniki kapeluszowate (kapelusz jasny, bladochrowy lub szarawy) z hymenoforem rurkowatym (ujścia rurek czerwone) i z centralnie ustawionym trzonem bez pierścienia, pokrytym czerwoną siateczką; grzyb mikoryzowy

***Amanita phalloides* (muchomor sromotnikowy)** – M; owocniki kapeluszowate (kapelusz oliwkowozielony, gładki) z hymenoforem blaszkowatym (blaszki białe, wolne) i z centralnie ustawionym, gładkim trzonem z pierścieniem oraz pochwą; grzyb mikoryzowy

***Amanita muscaria* (muchomór czerwony)** – M; owocniki kapeluszowate (kapelusz pomarańczowy do czerwonego pokryty białymi łatkami) z hymenoforem blaszkowatym (blaszki białe, wolne) i z centralnie ustawionym trzonem z pierścieniem, bez pochwy; grzyb mikoryzowy

GRZYBY ALERGIZUJĄCE I PATOGENY CZŁOWIEKA

***Alternaria* spp.** – m; grzyby pleśniowe, saprotrofy, grzybnia produkuje wielokomórkowe, brązowe konidia; powoduje odczyny alergiczne

***Aspergillus fumigatus* (kropidlak)** – m; grzyby pleśniowe, saprotrofy, grzybnia produkuje jednokomórkowe, zielonawe konidia na główkowato rozszerzonych konidioforach (trzonkach konidialnych); powoduje aspergillozy

PASOŻYTY ROŚLIN

***Armillaria* sp. (opieńka)** – M; **owocniki kapeluszowate** (kapelusz miodowobrzązowy z łuseczkami) z hymenoforem blaszkowatym i z centralnie ustawionym, gładkim **trzonem** z pierścieniem, wytwarza czarne ryzomorfy; pasożyty nekrotroficzne korzeni i szyi korzeniowej drzew, rzadziej krzewów i roślin zielnych

***Heterobasidion* sp. (korzeniowiec)** – M; owocniki konsolowate (hubowate), z hymenoforem rurkowatym, białawym; pasożyty nekrotroficzne korzeni drzew iglastych

***Erysiphe aceris* (mączniak)** – m; owocniki typu klejstotecjum (kuliste, bez otworu) tworzone na powierzchni liści klonu (preparat w kwasie mlekowym); pasożyt biotroficzny

GRZYBY POWODUJĄCE ROZKŁAD DREWNA

***Fomitopsis pinicola* (pniarek obrzeżony)** – M; owocniki konsolowate (hubowate), strefowane, wielobarwne, z hymenoforem rurkowatym, białawym; pasożyt nekrotroficzny i saprotrof, powoduje brunatną zgniliznę drewna drzew iglastych, rzadziej liściastych

***Hypoxylon* sp. (drewniak)** – M; podkładki (stromy) z owocnikami typu perytecjum (butelkowate z otworem), tworzone na drewnie drzew liściastych; saprotrof, powoduje białą zgniliznę

***Peniophora quercina* (powłócznica dębowa)** – M; owocniki rozpostarte z hymenoforem gładkim; saprotrof, powoduje białą zgniliznę drewna (głównie gałęzi i gałązek) buków, rzadziej innych drzew liściastych

Zapraszamy na kursy dotyczące grzybów prowadzone w Instytucie Botaniki

Biologia grzybów – semestr zimowy

Grzyby w biotechnologii i medycynie – semestr letni

Grzyby i porosty – semestr letni (zajęcia terenowe)

Lichenologia i lichenindykacja – semestr letni